

SPOLUPRÁCA MÚZEÍ SO ŠKOLAMI V OBDOBÍ ROKOV 1970 – 1975 NA STRÁNKACH VÝROČNÝCH SPRÁV SLOVENSKÝCH MÚZEÍ

Daniela PRELOVSKÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Filozofická fakulta, Katedra muzeológie
Hodžova 1, 949 01 Nitra
dprelovska@ukf.sk

PRELOVSKÁ, Daniela. Cooperation between Museums and Schools during 1970–1975 Based on Annual Reports of Slovak Museums. Following article is as a contribution to the history of Slovak museology during the first half of 1970s. It is based on archival records, which were published as Annual Reports of Slovak Museums. It is focused on the cooperation of Slovak Museums with all types of schools in Slovakia between 1970–1975.

Kľúčové slová: múzeum; škola; expozície; výstavy; prednášky; besedy; súťaže; krúžky; vyučovanie; exkurzie; zberateľstvo; 1970–1975;

Keywords: museum; school; expositions; exhibitions; lectures; discussions; competitions; clubs; education; trips; collecting; 1970–1975;

Výročné správy slovenských múzeí začali vychádzať v roku 1966. Ich vydávanie podnietil Muzeologický kabinet Slovenského národného múzea. Umožňovali sledovať všetky múzeá, podmienky, v ktorých pracovali, a výsledky ich práce. Ich činnosť bolo (a aj v súčasnosti je) možné systematicky sledovať vertikálne a horizontálne, kvantitatívne aj kvalitatívne. Správy boli spracovávané na základe jednotných kritérií a ukazovateľov, ktoré zahŕňali všetky základné zložky muzeálnej práce. Na rozdiel od súčasných správ, v ktorých prevažuje tabuľkové vyjadrenie požadovaných skutočností, boli v predmetnom období informácie vyjadrené slovne. Práve táto skutočnosť umožňuje bádateľom pracovať s fenoménmi, ktoré majú významný dokumentačný prínos k dejinám slovenského múzejníctva.¹

¹ K predchádzajúcim obdobiam vývoja múzejného fenoménu na Slovensku pozri napríklad: PALÁRIK, Miroslav. Múzejníctvo v období ČSR. In Pamiatky a múzeá : Revue pre kultúrne dedičstvo, 2009, roč. 58, č. 4, s. 49–54; PALÁRIK, Miroslav. Múzejníctvo v slovenskom štáte. In WIEDERMANN, Egon (ed.). Studia Historica Nitriensia 14. Nitra: UKF, 2008, s. 295–311; PALÁRIK, Miroslav. Zväz slovenských múzeí v období slovenského štátu 1939–1945. Nitra: UKF, 2011. 198 s; ELIAŠOVÁ, Silvia. Premeny slovenského múzejníctva v rokoch 1945–1970. Nitra:

Na úseku kultúrno-výchovnej činnosti mali a majú múzeá závažnú úlohu – spoluprácu so školami všetkých stupňov. Prax potvrdzovala a potvrdzuje, že hlavné jadro škôl, ktoré prichádzajú do múzeí, tvoria žiaci prvého cyklu, t. j. základných deväťročných škôl. V predmetnom období prichádzali do múzeí štyrikrát viac žiaci I. cyklu ako študenti II. cyklu. Stredné školy nevyužívali a nevyužívajú múzeum v dostatočnej miere, a to napriek skutočnosti, že študenti týchto škôl majú určité základy vedomostí a lepšie predpoklady na to, aby z muzeálnej expozície/ výstavy vyťažili pre seba viac ako žiaci škôl nižšieho stupňa. Podmienkou dobrej spolupráce múzea a školy na všetkých stupňoch je zoznámenie sa so základnou problematikou pôsobenia a možnosťami druhej strany. Učiteľ by mal dobre poznať expozíciu, oboznámiť sa s depozitármi a ďalšími službami, ktoré múzeá poskytujú. Mal by aspoň informatívne poznať vnútornú prácu múzea, oboznámiť sa s dokumentáciou tak, aby videl, že prezentácia zbierok je iba súčasťou rozsiahlej muzeálnej práce.² Týmto spôsobom učitelia získavajú odborné poznatky a môžu prebudiť v žiakoch záujem o múzeum ako kultúrnu inštitúciu.

Začiatkom 70. rokov 20. storočia nebola venovaná dostatočná pozornosť budúci učiteľom ani učiteľom z praxe v zmysle poznania didaktických a výchovných možností expozície/ výstavy a iných kultúrnych podujatí, ktoré múzeá pripravovali. Na druhej strane ani múzejníci často nepoznali problémy škôl, učebné osnovy, výchovné ciele, potreby a možnosti škôl.³ Z tohto dôvodu múzeá spolupracovali s okresnými pedagogickými strediskami (ďalej OPS) alebo organizovali aktivity učiteľov v priestoroch múzea alebo mimo neho. Výsledkom takejto činnosti bolo, že sa učitelia naučili cielene využívať expozície/ výstavy pri vyučovaní, čím sa odstraňovala určitá živelnosť v návštevnosti múzeí.

Kultúrno-výchovné pôsobenie múzeí na školskú mládež mohlo prebiehať v dvoch rovinách. V prvom prípade išlo o klasickú prehliadku expozícií/ výstav, pri ktorých bolo realizované lektorské slovo. Výklad mal vhodne a zaujímavo dopĺňať preberané učivo v škole. V tomto prípade preberal úlohu učiteľa lektor, na ktorého kompetencie bol kladený veľký dôraz. Pre výchovno-vzdelávacích pracovníkov malo byť samozrejmosťou poznať obsah tých spoločenskovedných a prírodovedných predmetov, s ktorými pri modifikovanom výklade prichádzali do styku.⁴ Výklad mal byť názorný, primeraný veku, logický, porovnávaci a problémový. To malo žiakom umožniť rekonštrukciu materiálnej a duchovnej

---

UKF, 2011. 132 s; ELIAŠOVÁ, Silvia. Poštáttenie múzeí ako predpoklad rozvoja slovenského múzejníctva po roku 1945. In BÚTOROVÁ, Eva – KOVÁČOVÁ, Erika (eds.). Veda v praxi – prax vo vede : Zborník konferenčných príspevkov z vedeckej konferencie interných a externých doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. Nitra: UKF, 2009, s. 189–194. K problematike pozri tiež: BENEŠ, Josef. Sprevádzanie v múzeu ako muzeologický problém. In Múzeum, 1970, roč. 15, č. 4, s. 245–252; HALAJ, Dušan. Na pomoc školám. In Múzeum, 1971, roč. 16, č. 1, s. 14–16; MARCINKOVÁ, Anna. Kultúrno-výchovná činnosť slovenských múzeí. In Múzeum, 1970, roč. 15, č. 3, s. 149–159; ŠÁŠKY, Ladislav. Kultúrno-výchovná práca slovenských múzeí v oblasti starších dejín. In Múzeum, 1974, roč. 19, č. 1, s. 8–14.

² TÓTHOVÁ, Terézia. Spolupráca osvetového oddelenia Prírodovedného ústavu Slovenského národného múzea v Bratislave so školami. In Múzeum, 1971, roč. 17, č. 1, s. 14.

³ TÓTHOVÁ, ref. 2, s. 15.

⁴ VALACHOVÁ, Anna. Pedagogicko-psychologické aspekty kultúrno-výchovnej práce slovenských múzeí. In Múzeum, 1972, roč. 17, č. 1, s. 13.

kultúry toho-ktorého civilizačného stupňa vo vývoji spoločnosti. Druhú rovinu spolupráce múzeí so školou tvorilo priame vyučovanie v múzeu. Išlo o náročnú odbornú a pedagogickú činnosť. Táto si však vyžadovala moderne vybavenú učebňu. S touto požiadavkou sa však väčšina múzeí nedokázala (vzhľadom na materiálne a priestorové podmienky) vyrovnáť. Pokiaľ k takýmto vyučovacím hodinám prichádzalo, mali byť v kompetencii učiteľa. To si, samozrejme, vyžadovalo pedagogickú erudovanosť a dobrú znalosť muzeálneho materiálu, s ktorým mal učiteľ pracovať. V horšom prípade sa za vyučovaciu hodinu považovalo postávanie pred panelmi a vitrínami, pri ktorých si žiaci robili poznámky z preberaného učiva. Ak malo ísť o skutočné vyučovanie, táto forma sa javila ako neefektívna. Jedným z faktorov, ktoré vyučovanie v múzeu ovplyvňovali, bolo prehŕšťovanie vyučovacích hodín v školách. To malo za následok, že učiteľom často nezostával čas na aktivity v múzeu.⁵

Okrem expozícií/výstav spolupracovali múzeá so školami aj na iných kultúrnych programoch. Pre žiakov pripravovali prednášky, besedy, vlastivedné vychádzky a exkurzie či spoločenskovedné a prírodovedné súťaže.

Pri organizovaní mimoškolskej činnosti mládeže zohrávali významnú úlohu vlastivedné krúžky, ktoré pôsobili pri múzeách. Ich členmi boli spravidla žiaci základných a študenti stredných škôl. Obsahovou náplňou krúžkov mohla byť zberateľská činnosť alebo prehlbovanie vedomostí prostredníctvom názorného materiálu, ktorý malo múzeum k dispozícii.⁶

Lesnícke a drevárske múzeum Antol spolupracovalo v roku 1970 s II. ZDŠ v Krupine. Pre žiakov usporiadalo besedu a prednášku.⁷ V roku 1972 v múzeu pracovali krúžky botanikov a zoológov v počte desať žiakov zo ZDŠ Antol. Svoje úsilie preukázali na okresnej súťaži.⁸ V nasledujúcom roku múzeum spolupracovalo so ZDŠ pri príprave Izby revolučných tradícií v Antole. Pri tejto škole viedli pracovníci múzea prírodovedný krúžok so zameraním na ornitológiu. So školami I. cyklu múzeum spolupracovalo pri súťažiach v zoológii. Pre žiakov ZDŠ v Antole bola pripravená prednáška o funkcii lesov a ich význame pre našu spoločnosť v rámci Mesiaca lesov.⁹ V roku 1974 múzeum pokračovalo v metodickej a materiálnej pomoci pri tvorbe Izby revolučných tradícií v ZDŠ Antol. Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici so školami spolupracovalo i v roku 1970. V rámci družby so žiakmi vojenského gymnázia mú-

⁵ TÓTHOVÁ, ref. 2, s. 16.

⁶ HALAJ, Dušan. Práca múzejníka – najmä lektora – pri výchovnom využití novších a najnovších dejín. In *Múzeum*, 1974, roč. 19, č. 1, s. 24.

⁷ Výročné správy o činnosti slovenských múzeí za rok 1970. Bratislava: Muzeologický kabinet Slovenského národného múzea, 1971, s. 26.

⁸ Výročné správy o činnosti slovenských múzeí za rok 1972. Bratislava: Muzeologický kabinet Slovenského národného múzea, 1973, s. 69.

⁹ Výročné správy o činnosti slovenských múzeí za rok 1973. Bratislava: Muzeologický kabinet Slovenského národného múzea, 1974, s. 45.

zeum pripravilo jednu besedu.¹⁰ Pri múzeu v roku 1971 pracoval filmový klub mládeže. Jeho členmi boli žiaci a pionieri ZDŠ.¹¹ V múzeu sa pravidelne konalo prijímanie detí do pionierskej organizácie a porady i semináre pre učiteľov dejpisu k dejinám odboja a SNP. Inštitúcia spolupracovala s krúžkom vojenských tradícií pri Vojenskom gymnázii SNP. V roku 1972 sa po prvý raz uskutočnil Beh vďaka študentov Pedagogickej fakulty z Prešova do múzea.¹² Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

V *Slovenskom banskom múzeu v Banskej Štiavnici* bol rok 1970 v znamení prednášok pre školy na rôzne témy podľa požiadania učiteľa. Najviac sa prednášalo o histórii baníctva, mineráloch na Slovensku, ložiskách nerastných surovín, geologickej stavbe a rudných ložiskách v Kremnicko-štiavnickom pohorí.¹³ Múzeum pomáhalo školám aj pri novom určení školských zbierok a poskytovalo im mineralogické a petrografické vzorky formou predaja alebo daru.¹⁴ V roku 1972 pracovníci múzea viedli odborné krúžky pri DPaM: mineralogický, modelársky, fotografický. Pri múzeu sa rozvinula činnosť klubu zberateľov nerastov, ktorý registroval tridsaťdva zberateľov z celej republiky.¹⁵ V roku 1973 sa zvýšil záujem o besedy na školách z baníckej problematiky, ako aj o ideovo zamerané cykly prednášok a besied pri príležitosti rôznych výročí a jubileí. Celkovo sa uskutočnilo trinásť akcií. Spolupráca so školami sa z odbornej stránky prejavovala aj v organizovaní geologických exkurzií. Pracovníci múzea sa podieľali na zabezpečení fungovania ITR na školách.¹⁶ V roku 1974 sa uskutočnili dve exkurzie pre učiteľov prírodopisu z okresu Prievidza. Na pomerne vysokom počte týchto exkurzií (pätnásť) sa mohli zúčastniť žiaci ZDŠ a študenti gymnázií. Cieľom bolo určovanie hornín a následný predaj a darovanie ich vzoriek.¹⁷ V roku 1975 odznelo pre študentov banskoštiavnických škôl osem prednášok o histórii mesta, stavebných pamiatkach a slohových obdobiach. Múzeum sa zameriavalo aj na učňovské školstvo prednáškami o histórii baníctva a baníckom školstve. Samozrejme, nebolo možné vynechať problematiku SNP, revolučného hnutia a svetonázorovej výchovy. Tak ako v predchádzajúcich rokoch aj v tomto roku múzeum nadviazalo na geologické exkurzie, ich počet sa zvýšil na dvadsaťštyri. Pri geologickom oddelení pracovali dva mineralogické krúžky. Jeden pre študentov gymnázia a strednej priemyselnej školy baníckej a druhý pre žiakov ZDŠ v Banskej Štiavnici. Druhý krúžok sa pripravoval na súťaže v odbore geológia – mineralógia

¹⁰ Výročné správy..., ref. 7, s. 31.

¹¹ Výročné správy o činnosti slovenských múzeí za rok 1971. Bratislava: Muzeologický kabinet Slovenského národného múzea, 1972, s. 51.

¹² Výročné správy..., ref. 8, s. 77.

¹³ Výročné správy..., ref. 7, s. 35.

¹⁴ Výročné správy..., ref. 11, s. 67.

¹⁵ Výročné správy..., ref. 8, s. 93.

¹⁶ Výročné správy..., ref. 9, s. 64.

¹⁷ Výročné správy o činnosti slovenských múzeí za rok 1974. Bratislava: Muzeologický kabinet Slovenského národného múzea, 1975, s. 64.

a na získanie odznaku odbornosti.¹⁸ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Technické múzeum Košice. V roku 1970 sa spolupráca so školami zaktivizovala najmä vďaka záujmu Odboru školstva MsNV a ONV, ako aj učiteľov prírodovedných predmetov. Časté boli návštevy školských skupín. Zo strany učiteľov sa zvyšoval záujem o vyučovacie hodiny v expozíciách po prebratí určitého tematického celku učebných osnov. V rámci vyučovacích hodín múzeum na šesťdesiatich dvoch akciách premietalo populárno-náučné filmy. V laboratóriách múzea sa robili pokusy z fyziky a chémie. Na oddelení fyziky to bolo tridsaťšesť demonštrácií, na oddelení chémie sedemdesiatpäť. Pre nadaných žiakov fungovali pri múzeu tri chemické krúžky. V nich žiaci robili náročnejšie pokusy, ktoré súviseli s učebnými osnovami. Múzeum urobilo na základe požiadaviek škôl vyhodnotenie práce jednotlivých členov krúžkov ako súčasť celoročnej klasifikácie.¹⁹ V roku 1971 múzeum nadväzovalo na tradičné a osvedčené akcie. Zaznamenalo zvýšený záujem o vyučovacie hodiny, zvýšili sa aj požiadavky na odborné lektorské výklady na jednotlivých oddeleniach. Súčasťou týchto hodín bolo aj premietanie náučných filmov s požadovanou problematikou, ktorých bolo dvestopäťdesiatdeväť. K tradičným akciám patrili aj pokusy z fyziky (päťdesiatjeden akcií a 505 pokusov). V chémii to bolo štyridsaťtri akcií so 133 demonštráciami. Z nových foriem práce sa mimoriadnemu záujmu mladých tešili krúžky chemikov. Múzeum ich malo šesť, v rámci ktorých sa uskutočnilo šesťdesiatdeväť akcií s 218 pokusmi. Obnovila sa činnosť troch astronomických krúžkov. Skôr propagačný charakter mali nedeľné filmové predstavenia pre mládež v počte dvadsaťdva akcií. Premietlo sa stoosemnásť filmov. Pri príležitosti osláv 50. výročia založenia KSC sa pre školskú mládež premietali krátke dokumentárne filmy o zrode, bojoch a víťazstvách KSC. K tomu istému výročiu sa v DPaM uskutočnil zábavno-súťažný seriál „Technika v službách človeka“. Jeho cieľom bolo upozorniť päťnásťročnú mládež na možnosti uplatniť sa v rôznych odvetviach vedy a techniky a zároveň propagovať činnosť a pôsobenie múzea na verejnosti.²⁰ V roku 1973 nadobudla spolupráca so školami systematický charakter. Chemické oddelenie zaradilo do svojho programu námety, ktoré boli obsahom chemickej olympiády. Múzeum pracovalo podľa časovo-tematických plánov. Pre učiteľov okresu Stará Ľubovňa sa uskutočnila akcia spojená s prednáškou „Možnosti využitia chemickej expozície vo výchovno-vyučovacom procese školy“. Súčasťou prednášky bola aj praktická ukážka práce v expozícii. Pre pedagógov sa uskutočnili prednášky „Vývin chémie a chemických metód“ a „História Chemka Strážske a Chemlonu Humenné“.²¹ V roku 1974 múzeum spolupracovalo s DPaM v Košiciach. V rámci cyklu „Technika v službách človeka“ sa uskutočnili kvízové popoludnia z dejín chémie, fyziky, techniky. Pracovník astronomického oddelenia viedol klub mla-

¹⁸ Výročné správy o činnosti slovenských múzeí za rok 1975. Bratislava: Muzeologický kabinet Slovenského národného múzea, 1976, s. 61.

¹⁹ Výročné správy..., ref. 7, s. 40.

²⁰ Výročné správy..., ref. 11, s. 78.

²¹ Výročné správy..., ref. 9, s. 106.

dých astronómov a chemické oddelenie pripravilo mestské kolo chemickej olympiády.²² Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Múzeum Slovenského krasu v Liptovskom Mikuláši v roku 1970 pripravilo pre školy prednášky a besedy v expozíciách a školách. Pracovníci múzea navštevovali pionierske tábory.²³ V nasledujúcom roku boli prehliadky expozícií doplnkom vyučovacích hodín, múzeum kládlo dôraz na ochranu prírody.²⁴ V roku 1972 múzeum spolupracovalo s jaskyniarskymi krúžkami pri DPaM.²⁵ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Pamätník slovenskej literatúry v Martine. V roku 1970 sa spolupráca so školami premietla do organizovania pravidelných besied.²⁶ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre spolupracovalo najmä s Vysokou školou poľnohospodárskou (ďalej VŠP) pri vybraných prednáškach z dejín poľnohospodárstva. Študenti absolvovali semináre v expozíciách múzea.²⁷ V roku 1973 múzeum pokračovalo v spolupráci s VŠP. Bola realizovaná výstava z pôdohospodárskej problematiky.²⁸ V nasledujúcom roku múzeum pracovalo so všetkými základnými školami na Slovensku. S ich pomocou vytváralo fond detských kresieb s poľnohospodárskou tematikou.²⁹ V roku 1975 mohli študenti VŠP praktizovať semináre v expozíciách múzea.³⁰ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Literárne a hudobné múzeum v Banskej Bystrici v roku 1972 umožnilo žiakom a učiteľom ZDŠ Podbrezová besedovať a Jánom Poničanom.³¹ V nasledujúcom roku sa spolupráca so školami a učňovským dorastom rozvíjala formou umeleckých akcií, besied a prednášok.³² V roku 1975 mladí odborní pracovníci, členovia Socialistického zväzu mládeže, aktívne spolupracovali s PO pri ZDŠ v Banskej Bystrici. Poskytovali odbornú a metodickú pomoc pri rôznych celoškolských akciách, v kútikoch revolučných tradícií a v štúdiu. Pionieri pomáhali pod odborným vedením pracovníkov múzea upravovať hroby národných dejateľov a významných spisovateľov i skladateľov.³³ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

²² Výročné správy..., ref. 17, s. 72.

²³ Výročné správy..., ref. 7, s. 43.

²⁴ Výročné správy..., ref. 11, s. 85.

²⁵ Výročné správy..., ref. 8, s. 118.

²⁶ Výročné správy..., ref. 7, s. 47.

²⁷ Výročné správy..., ref. 8, s. 131.

²⁸ Výročné správy..., ref. 9, s. 81.

²⁹ Výročné správy..., ref. 17, s. 94.

³⁰ Výročné správy..., ref. 18, s. 101.

³¹ Výročné správy..., ref. 8, s. 136.

³² Výročné správy..., ref. 9, s. 99.

³³ Výročné správy..., ref. 18, s. 11.

Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici v roku 1970 poskytovalo školám materiály na dopĺňovanie učiva a umožnilo návštevu časti expozícií v rámci vyučovania zadarmo.³⁴ Počas osláv 50. výročia založenia KSC̣ zapožíčovalo múzeum školám materiály na súťaže venované tejto udalosti.³⁵ V roku 1972 sa spolupráca so ZDŠ na Ulici Červenej armády sústredila na výstavy z histórie a geológie. Zoológ múzea spolupracoval s DPaM. Múzeum usporiadalo exkurziu pre žiakov z Banskej Bystrice.³⁶ V nasledujúcom roku bola v rámci DPaM realizovaná spolupráca s banskobystrickými školami v oblasti zoológie.³⁷ Aj v roku 1974 sa realizovala tá istá spolupráca.³⁸ V roku 1975 múzeum vytvorilo osvetové oddelenie, ktoré malo umožniť rozšírenie spolupráce so školami. Prejavilo sa to vo vyučovacích hodinách v historickej expozícii a v realizácii geologickej výstavy pre učiteľov ZDŠ Stredoslovenského kraja.³⁹ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Šarišské múzeum v Bardejove. V roku 1971, po sprístupnení historickej časti expozície, prebiehala v múzeu výučba najstarších dejín, archeológie a bojov KSC̣ v okrese. Študenti Pedagogickej a Filozofickej fakulty v Prešove mali možnosť vidieť v rámci prednášok kultúrnych dejín exponáty umeleckého charakteru. V Dome mladých v Bardejove sa uskutočnili besedy so školskou mládežou na témy „Život a dielo V. I. Lenina“, „V krajine priateľov“, „Putujeme po ZSSR“, „Jirásek a Bardejov“. Prírodovedné oddelenie spolupracovalo pri súťaži „Poznaj rastliny a vtáky“. Pedagógovia škôl sa zúčastňovali na vydávaní zborníkov múzea a iných propagačných materiálov.⁴⁰ V roku 1972 bol pre učiteľov dejepisárov zorganizovaný cyklus prednášok z dejín Bardejova od praveku po súčasnosť. Na každej prednáške sa zúčastnilo päťdesiat učiteľov. Svoje miesto si múzeum v spolupráci so školami našlo aj na besedách pri príležitosti výročí vzniku ZSSR a začiatku VOSR. Vývoj Bardejova po roku 1945 i jeho kultúrno-historické pamiatky boli tiež obsahom besied so školskou mládežou. Múzeum sa naďalej zúčastňovalo na prírodovedných súťažiach.⁴¹ V roku 1974 pracovníci múzea aktívne spolupracovali so školami, ktoré zakladali IRT. Okrem toho sa spolupráca premietala do práce predmetových komisií a okresného pedagogického strediska (ďalej OPS).⁴² V nasledujúcom roku 1975 múzeum prehlbovalo spoluprácu s OPS, čo sa prejavilo v tom, že učelia dejepisu, občianskej výchovy a prírodopisu sústavne využívali jednotlivé expozície múzea na vyučovanie, ale najmä pri opakovaní jednotlivých tematických celkov. Múzeum naďalej venovalo pozornosť budovaniu IRT na školách vo forme materiálnej a metodickej pomoci. Takto pomohlo I. ZDŠ v Bardejove, potravinárskemu odbornému učilišťa, V.

³⁴ Výročné správy..., ref. 7, s. 56.

³⁵ Výročné správy..., ref. 11, s. 115.

³⁶ Výročné správy..., ref. 8, s. 148.

³⁷ Výročné správy..., ref. 9, s. 107.

³⁸ Výročné správy..., ref. 17, s. 107.

³⁹ Výročné správy..., ref. 18, s. 120.

⁴⁰ Výročné správy..., ref. 11, s. 121.

⁴¹ Výročné správy..., ref. 8, s. 157.

⁴² Výročné správy..., ref. 17, s. 117.

ZDŠ v Kračúnovciach, ZDŠ v Zborove a strednej priemyselnej škole stavebnej.⁴³ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Múzeum v Bojniciach v roku 1970 úzko spolupracovalo s OPZ, a to so zameraním na pomoc vyučujúcim prírodných vied a histórie. V tomto smere využívali školy možnosť bližšieho tematického školenia priamo v zbierkach múzea so zameraním na dejiny robotníckeho hnutia. Z radov učiteľov malo múzeum dobrovoľných spolupracovníkov, ktorí zbierali cenné informácie. Pracovníci múzea sa formou prednášok zúčastnili na aktíve učiteľov k otázkam socialistickej výstavby na Hornej Nitre.⁴⁴ Aj v roku 1971 múzeum spolupracovalo so školskými pedagogickými pracovníkmi, čo sa prejavilo v návšteve výstavy „50. rokov KSČ“.⁴⁵ V nasledujúcom roku pracovník múzea v nedeľu dopoludnia viedol vlastivedný krúžok pre žiakov a učiteľov.⁴⁶ V rámci metodickej a výchovnej činnosti pri ZDŠ v Bojniciach boli založené tri odborné krúžky – vlastivedný, geologický a zoológický –, ktoré mali spolu šesťdesiatpäť členov, žiakov 6. – 9. ročníka. Pri tejto záujmovej činnosti spolupracovali príslušní učitelia a odborní pracovníci múzea. Žiaci získavali konkrétne poznatky z regiónu Hornej Nitry.⁴⁷ O rok neskôr múzeum prispievalo k výchove mládeže formou seminárov pre učiteľov dejepisu, občianskej náuky, geológie, biológie a estetickej výchovy. Viacerí pracovníci múzea pomáhali pri PO v jednotlivých školách ako vedúci jednotlivých záujmových krúžkov. Žiaci škôl pravidelne študovali zbierky múzea a získané vedomosti využívali na prehĺbenie poznatkov o prírode a spoločenskom vývoji Hornej Nitry.⁴⁸ V roku 1975 sa spolupráca orientovala na odborné dopĺňovanie učiva a doškolenie učiteľov v odbore prírodných, spoločenskovedných a umeleckohistorických vied so zameraním na región Hornej Nitry.⁴⁹ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Mestské múzeum v Bratislave sa v roku 1971 snažilo prispieť k politickej výchove bratislavských žiakov premietaním filmov s tematikou revolučných bojov a KSČ.⁵⁰ O rok neskôr múzeum kultúrno-výchovnú činnosť dopĺňalo premietaním filmov o Bratislave a regionálnych dejinách.⁵¹ V roku 1973 pre učiteľov a profesorov gymnázií otvorilo vzdelávací cyklus. Práca s mládežou sa orientovala na vlasteneckú výchovu detí predškolského veku, na ktorej sa zúčastnili štyri škôlky. Pre žiakov ZDŠ múzeum usporadúvalo nedeľné predpoludnia. Politicko-výchovná akcia pripravovala maturantov z problematiky robotníckeho hnutia. Vysokoškooláci sa zúčastňovali na exkurziách a žiaci bratislavských škôl mali voľ-

⁴³ Výročné správy..., ref. 18, s. 127.

⁴⁴ Výročné správy..., ref. 7, s. 62.

⁴⁵ Výročné správy..., ref. 11, s. 135.

⁴⁶ Výročné správy..., ref. 8, s. 175.

⁴⁷ Výročné správy..., ref. 9, s. 122.

⁴⁸ Výročné správy..., ref. 17, s. 129.

⁴⁹ Výročné správy..., ref. 18, s. 143.

⁵⁰ Výročné správy..., ref. 11, s. 145.

⁵¹ Výročné správy..., ref. 8, s. 187.

ný vstup do expozícií múzea.⁵² O rok neskôr mala práca s mládežou podobný charakter.⁵³ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Horehronské múzeum v Brezne nad Hronom pracovalo so školami pomerne aktívne. Prejavovalo sa to v názornom vyučovaní v expozíciách a na výstavách. Záujemcovia sa mohli realizovať v numizmatickom krúžku. V roku 1971 bola pre školy sprístupnená výstava „Moskva očami detí“.⁵⁴ Súčasťou výstavy obrazov Martina Benku bola beseda s jeho priateľom, učiteľom Adolfom Schusterom, na ktorej sa zúčastnilo stodvadsaťjeden žiakov a učiteľov. Aurel Kellner, člen poľovníckeho združenia, viedol pre žiakov besedu „Chrán les a jeho zvieratká“.⁵⁵ V roku 1974 organizovalo múzeum názorné vyučovanie na výstavách a v expozíciách.⁵⁶ V roku 1975 pripravilo večer otázok a odpovedí pod názvom „Čo vieš o oslobodení mesta Brezna a jeho okolia slávnou Sovietskou armádou“. K tejto téme múzeum pripravilo aj šesť besied. Z výstavy o oslobodení Brezna pripravilo materiál, z ktorého boli vyhotovené fotokópie pre jednotlivé školy. Bol použitý pri realizácii revolučných kútikov. Pri príležitosti 25. výročia úmrtia Františka Švantnera múzeum pre ZDŠ a stredné školy zorganizovalo spomienkové oslavy.⁵⁷ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Múzeum v Červenom Kameni. V roku 1975 pracovníci múzea pomáhali pri tvorbe etnografickej výstavy na ZDŠ v Častej. Pre potreby výučby regionálnych dejín na tej istej ZDŠ bola vybudovaná IRT venovaná dejinám robotníckeho hnutia.⁵⁸ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Okresné vlastivedné múzeum Veľký Krtíš so sídlom v Dolnej Strehovej. V roku 1970 spolupráca so školou spočívala v účasti žiakov na výučbe určitých literárnych tematických celkov priamo v múzeu, kde dostávali odborný výklad od pracovníčky múzea.⁵⁹ V roku 1975 pre učiteľov pripravilo dve besedy k problematike revolučných tradícií ľudu v okrese Veľký Krtíš.⁶⁰ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Literárne múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Každá návšteva školskej mládeže sa končila stretnutím s E. Hegerovou, ktorá bola krstnou dcérou Hviezdoslava.⁶¹ V múzeu bol v roku 1971 uvedený do činnosti klub mladých autorov, v ktorom sa združili začínajúci autori zo stredných škôl. Pod vedením bás-

⁵² Výročné správy..., ref. 9, s. 129.

⁵³ Výročné správy..., ref. 17, s. 138.

⁵⁴ Výročné správy..., ref. 11, s. 150.

⁵⁵ Výročné správy..., ref. 8, s. 194.

⁵⁶ Výročné správy..., ref. 17, s. 144.

⁵⁷ Výročné správy..., ref. 18, s. 149.

⁵⁸ Výročné správy..., ref. 18, s. 68.

⁵⁹ Výročné správy..., ref. 7, s. 73.

⁶⁰ Výročné správy..., ref. 18, s. 158.

⁶¹ Výročné správy..., ref. 7, s. 75.

nika H. Florina diskutovali o literárnej tvorbe, čítali a posudzovali svoje práce.⁶² V spolupráci so ZDŠ pracoval pri múzeu recitačný krúžok. Súbor vystúpil na 25. výročie založenia pionierskej organizácie s hudobno-recitačným programom „Poďakovanie a sľub“ na slávnostnom zhromaždení pionierskych pracovníkov okresu.⁶³ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede. V roku 1972 pripravovali pracovníci múzea pre školy prednášky.⁶⁴ V nasledujúcom roku múzeum participovalo na súťaži ZDŠ k 150. výročiu narodenia Sándora Petőfiho. Pre žiakov ZDŠ na Leninovej ulici sa v budove múzea uskutočnila prednáška k výročiu Víťazného februára.⁶⁵ Rok 1975 bol v znamení pokračujúceho cyklu prednášok o histórii Žitného ostrova. Múzeum usporiadalo pohovory s pionierskymi vedúcimi z Lehníc a Hornej Potône o formách zbierania múzejného materiálu s cieľom priviesť žiakov k tejto činnosti.⁶⁶ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Mestské múzeum vo Filákově spolupracovalo so školami v rámci vyučovania.⁶⁷ Pri múzeu pracoval krúžok ochrany prírody a v roku 1973 múzeum získalo mládež do záujmových krúžkov, ktorých práca priamo súvisela s prácou múzejníkov. Išlo o prírodovedné krúžky v rámci DPaM a miestnych škôl. Na filákovskom gymnáziu bol založený krúžok mladých muzeológov. Navštevovalo ho dvadsať študentov, ktorí mali záujem študovať prírodné vedy, etnografiu, muzeológiu. Pri múzeu tiež pôsobil krúžok ochrancov prírody a umenia. Pre žiakov bola usporiadaná exkurzia „Po stopách SNP“.⁶⁸ V roku 1974 aj naďalej pracoval krúžok mladých muzeológov. Žiaci pomáhali pri čistení, konzervovaní a nákupe predmetov.⁶⁹ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Okresné vlastivedné múzeum vo Filákově/Novohradské múzeum vo Filákově pracovalo v roku 1970 so žiakmi a učiteľmi v rámci vyučovania.⁷⁰ Žiaci navštevovali hrad, kde sa realizoval archeologicko-historický výskum. Tu sa oboznamovali s jeho históriou.⁷¹ V rokoch 1971 – 1975 pracoval pri múzeu vlastivedný krúžok, pričom pracovníci múzea mali tematické prednášky.⁷² Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

⁶² Výročné správy..., ref. 11, s. 169.

⁶³ Výročné správy..., ref. 17, s. 165.

⁶⁴ Výročné správy..., ref. 8, s. 216.

⁶⁵ Výročné správy..., ref. 9, s. 153.

⁶⁶ Výročné správy..., ref. 18, s. 167

⁶⁷ Výročné správy..., ref. 7, s. 77.

⁶⁸ Výročné správy..., ref. 9, s. 158.

⁶⁹ Výročné správy..., ref. 17, s. 174.

⁷⁰ Výročné správy..., ref. 7, s. 79.

⁷¹ Výročné správy..., ref. 11, s. 182.

⁷² Výročné správy..., ref.18, s. 178.

Okresné vlastivedné múzeum v Galante v spolupráci s odborom školstva ONV začiatkom roka 1971 poslalo do všetkých škôl v okrese obežník s výzvou, aby pomáhali zachraňovať národopisné predmety nachádzajúce sa v jednotlivých obciach a darovali ich múzeu. Dotazníkovou akciou múzeum zisťovalo mená zakladateľov komunistickej strany a účastníkov VOSR. K okresnej výstave „Dejiny KSC“ múzeum rozposlalo plagáty a vytvorilo poradovník s plánom, kedy má ktorá škola prísť na výstavu.⁷³ Na riaditeľských poradách nabádali školskí inšpektori riaditeľov a učiteľov k úzkej spolupráci s múzeom.⁷⁴ V roku 1973 múzeum zorganizovalo súťaž o najlepšieho prírodovedca zo základných škôl a gymnázií.⁷⁵ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Banické múzeum v Gelnici. V roku 1971 sa činnosť múzea v rámci spolupráce so školami zamerala na besedy k výstavám „Leningrad v kresbách“, „Všeslovenská mytológia“ a „50 rokov bojov a víťazstiev na Spiši“.⁷⁶ V roku 1972 sa pre študentov základných a stredných škôl uskutočnila prednáška k revolučnému robotníckemu hnutiu na Dolnom Spiši. Súčasťou výstavy „Tapisérie“ bola beseda s návštevníkmi zo škôl.⁷⁷ Pre múzeum mali veľký význam prednášky a besedy pre pionierov a žiakov školy v prírode. Uskutočnilo sa sedem besied tematicky zameraných na históriu baníctva v Gelnici a okolí. Múzeum spolupracovalo so školami v okolí pri inštalovaní IRT, poskytovalo im fotografický a iný materiál. V roku 1975 začal pracovať vlastivedný krúžok, ktorý navštevovali žiaci zo ZDŠ Gelnica a okolia.⁷⁸ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Okresné vlastivedné múzeum v Hanušovciach. V roku 1975 sa spolupráca so školami prejavovala hlavne v rámci základného prieskumu okresu a v rámci obsahovej úplne izieb revolučných tradícií.⁷⁹

Okresné múzeum Trnava so sídlom v Hlohovci v roku 1971 zaktivizovalo krúžok mladých národopiscov pri ZDŠ v Hlohovci. Na tému „VOSR“ pripravilo múzeum pre miestne školy päť prednášok.⁸⁰ Prednáškovú činnosť pre mládež v miestnych školách zameralo na 50. výročie vzniku ZSSR. Pripravilo celkovo dvadsaťdva prednášok.⁸¹ V nasledujúcom roku to bolo päť prednášok k februáru 1948.⁸² Historické pamiatky Hlohovca a oslobodenie mesta boli v roku 1975 predmetom prednášok pre miestne gymnázium. Žiaci ZDŠ sa v rámci prednášok dozvedeli o starších dejinách a robotníckom hnutí v meste a okolí. Celkovo pre školskú

⁷³ Výročné správy..., ref. 11, s. 187.

⁷⁴ Výročné správy..., ref. 8, s. 235.

⁷⁵ Výročné správy..., ref. 9, s. 171.

⁷⁶ Výročné správy..., ref. 11, s. 192.

⁷⁷ Výročné správy..., ref. 8, s. 243.

⁷⁸ Výročné správy..., ref. 18, s. 191.

⁷⁹ Výročné správy..., ref. 18, s. 193.

⁸⁰ Výročné správy..., ref. 11, s. 198.

⁸¹ Výročné správy..., ref. 8, s. 249.

⁸² Výročné správy..., ref. 9, s. 180.

mládež odznelo desať prednášok v rámci 30. výročia oslobodenia.⁸³ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Okresné vlastivedné múzeum v Humennom. V rámci kultúrno-výchovnej činnosti pracovníci múzea pripravili v roku 1970 prednášky a osem besied pri príležitosti 25. výročia oslobodenia. Regionálne dejiny KSCĽ a boj proti fašizmu boli predmetom štyroch seminárov. Pri DPaM pracoval numizmatický krúžok s počtom 18 žiakov. Viedla ho pracovníčka múzea.⁸⁴ Na školách v okrese múzeum uskutočnilo dvadsaťsedem besied.⁸⁵ V roku 1972 múzeum založilo historický krúžok.⁸⁶ V roku 1973 spolupracovalo so školami tak, že im pomáhalo pri zakladaní izieb revolučných tradícií. Pracovníci múzea pripravovali scenáre a fotokópie zo zbierok múzea. Touto činnosťou pomohli deviatim ZDŠ a stredným školám.⁸⁷ V roku 1974 pracoval pri múzeu numizmatický krúžok. Žiaci a študenti pomáhali pri zbieraní a ochrane muzeálnych predmetov.⁸⁸ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Múzeum Petra Jilemnického v Jure pri Bratislave v roku 1970 spolupracovalo s miestnymi školami a železničným odborným učilištom. Boli aktivované vlastivedné krúžky pri ZDŠ Jur pri Bratislave.⁸⁹ V nasledujúcom roku múzeum pripravilo slávnostné vyhlásenie výsledkov literárnej súťaže pre žiakov a študentov, ktorú pri príležitosti 70. výročia narodenia Petra Jilemnického vyhlásila Matica slovenská.⁹⁰ V roku 1972 zorganizovalo okresnú súťaž študentov stredných a učňovských škôl o živote dieťa Petra Jilemnického.⁹¹ V roku 1973 spolupracovalo so študentmi Pedagogickej školy v Leviciach. Pripravilo pre nich besedu o význame SNP, na ktorej prehovorila aj priama účastníčka SNP Anna Halajová. Aj naďalej svoju prácu realizovali vlastivedné krúžky.⁹² V nasledujúcom období múzeum rozvíjalo spoluprácu so školami formou prednášok a výkladov o histórii Jura pri Bratislave.⁹³ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Múzeum v Kežmarku v roku 1970 pripravilo pre žiakov ZDŠ štyri vlastivedné vychádzky. Múzeum s pioniermi škôl I. cyklu participovalo na súťaži „Za červenou hviezdou“.⁹⁴ V rámci výstavnej činnosti bola na II. ZDŠ inštalovaná výstava k Mesiacu československo-sovietskeho priateľstva a k voľbám pod názvom „Z krajiny priateľov“. Boli na nej o. i. inštalované aj materiály o družbe žiakov

⁸³ Výročné správy..., ref. 18, s. 200.

⁸⁴ Výročné správy..., ref. 7, s. 84.

⁸⁵ Výročné správy..., ref. 11, s. 201.

⁸⁶ Výročné správy..., ref. 8, s. 256.

⁸⁷ Výročné správy..., ref. 9, s. 184.

⁸⁸ Výročné správy..., ref. 17, s. 202.

⁸⁹ Výročné správy..., ref. 7, s. 86.

⁹⁰ Výročné správy..., ref. 11, s. 206.

⁹¹ Výročné správy..., ref. 8, s. 241.

⁹² Výročné správy..., ref. 9, s. 189.

⁹³ Výročné správy..., ref. 18, s. 206.

⁹⁴ Výročné správy..., ref. 7, s. 88.

so sovietskymi deťmi. Školská mládež bola zainteresovaná aj na výstave „50 rokov KSČ“. Múzeum pripravilo tri vlastivedné vychádzky po pamiatkach mesta. S pomocou žiakov II. a III. ZDŠ múzeum udržiavalo pomník zastreleným partizánom v SNP, ktorý sa nachádzal na nádvorí hradu.⁹⁵ V roku 1972 múzeum zainteresovalo žiakov II. ZDŠ na výstave „Úspechy lyžiarskej školy“.⁹⁶ Päť ZDŠ sa pripravovalo na inštaláciu izieb revolučných tradícií.⁹⁷ V roku 1975 bola v budove lýcea inštalovaná výstava venovaná životu a dielu Martina Kukučina, bývalého študenta tejto inštitúcie. Prezrela si ju prevažne školská mládež. Na nádvorí hradu (pri pomníku) sa uskutočnilo šesť prednášok o histórii mesta a hradu. Žiaci mali možnosť zúčastniť sa na vlastivedných vychádzkach po pamätihodnostiach Kežmarku a po pamiatkach revolučného robotníckeho hnutia. V expozíciách múzea sa uskutočnilo deväť vyučovacích hodín.⁹⁸ Počas celého obdobia školské skupiny navštevovali expozície a výstavy.

Záver

Začiatkom 70. rokov 20. storočia sa kultúrny front opätovne prihlásil k leninskému kultúrnemu odkazu. XIV. zjazd KSČ predstavil v ideologickej oblasti hlavný cieľ – výchovu socialisticky mysliaceho a konajúceho človeka. Socialistická orientácia našej kultúry sa navonok prejavovala predovšetkým v súvislosti s významnými politickými výročiami.

V období rokov 1970–1975 sa aj slovenské múzeá celou svojou činnosťou museli zapojiť do okázalých osláv 100. výročia narodenia V. I. Lenina, 50. výročia založenia Komunistickej strany Československa, 50. výročia vzniku Zväzu sovietskych socialistických republík, 55. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, 25. výročia Víťazného februára, 30. výročia Slovenského národného povstania a 30. výročia oslobodenia Československa. V kultúrno-výchovnej práci sa popri výročiach dostávali do popredia oslavy jubileí historických osobností a dejateľov. Na ich významné výročia sa uskutočňovali oslavy v mieste rodiska alebo pôsobiska, a to spravidla s kultúrnym programom. K takýmto výročiam patrili 75. výročie narodenia Petra Jilemnického, 100. výročie narodenia Ivana Kraska, 100. výročie smrti Janka Kráľa a Janka Matušku, 75. výročie narodenia Vladimíra Clementisa a Ladislava Novomeského či 150. výročie narodenia Pavla Dobšinského. Výročia a jubileá sa mali stať prostriedkom vlasteneckej a internacionálnej výchovy. V konečnom dôsledku sa prejavili aj na práci slovenských múzeí všeobecne a špecificky na ich spolupráci so školami.

Materiály o spolupráci múzeí so školami jasne ukazujú, že táto činnosť bola bohatá a širokospektrálna. Zapájali sa do nej odbory školstva mestských alebo okresných národných výborov ako zriaďovateľov múzeí, ale aj okresné pedagogické strediská, predmetové komisie na školách a domy pionierov a mládeže.

Základom spolupráce bola, samozrejme, prehliadka expozícií a výstav. V súvislosti s touto prezentáciou zohrávalo mimoriadne dôležitú úlohu vyučovanie

⁹⁵ Výročné správy..., ref. 11, s. 214.

⁹⁶ Výročné správy..., ref. 8, s. 272.

⁹⁷ Výročné správy..., ref. 9, s. 195.

⁹⁸ Výročné správy..., ref. 18, s. 212.

v expozíciách. Často sa ho dožadovali samotní učitelia a zvyčajne ním dopĺňovali určitý preberaný tematický celok. Výnimkou neboli návštevy školských skupín v zbierkach. V prírodovednej oblasti išlo o pokusy v laboratóriách múzea. Múzeá pomáhali žiakom a študentom dopĺňať si vzdelanie formou organizovania krúžkov z rôznych vedných disciplín. Jednoznačne však prevažovali prírodné vedy. V tomto smere múzeá pomáhali školám pri určovaní nerastov a minerálov a exkurziami i vychádzkami. Jedným z veľkých pozitív spolupráce múzeí so školami bola aj snaha prilákať mládež k muzeológii a k múzejnej práci. Prejavovalo sa to zberateľskými aktivitami žiakov a študentov. Opäť sa to týkalo prírodných vied, etnografie a materiálov k izbám revolučných tradícií. Múzeá sa podieľali na súťažných podujatiach a cykloch na všetkých úrovniach. Ani problematika kooperácie múzeí a škôl sa nevyhla politike. Premietala sa predovšetkým do prednášok a besied k aktuálnym politickým výročiam. Na školách boli budované izby revolučných tradícií a revolučné kútiky. Múzeá sa na nich podieľali metodickou a technickou pomocou.

Povinnosťou slovenských múzeí bolo politicky sa podieľať na výchove „novej“ socialistickej generácie. V kultúrno-výchovnej činnosti slovenských múzeí v období rokov 1970–1975 sa politikum v múzeách prejavilo v 30 % miere. Pokladáme za pozitívum, že slovenské múzeá dopĺňali vzdelanie slovenskej mládeže predovšetkým v odborných oblastiach, ktoré sa dotýkali prírodných vied, histórie miest, regiónov, výtvarného umenia a etnografie.